شانۆی پۆست مۆدێرنیتی

نیهاد جامی

دوان لەو دۆخەی کە ئەمڕۆ شانۆ تێی کەوتووە لەکۆمەڵگای ئێمەدا باسێکە هەڵگریی بۆچوون و تێڕوانینی جیاوازە, کە ئەو نووسینەش دیدێك نیە بۆ سەپاندنی ئەو گریمانانەی کە ئەو نووسینە لەخۆی دەگرێت, بەڵکو دەنگێکی تری نێو جیاوازی ئەو بۆچوونانەیە کە لەدیدێکی تایبەتمەندەوە دەیەوێ قسە لەو بێدەنگیەی شانۆ لە کۆمەڵگای کوردیدا بکات, بۆ ئەوەی بتوانین قسە لەئایندە بکەین پێویستە گومان لە دوێنێ بکەین و پرسیار لە ئێستا بوونی خۆمان بکەین, بەوەی بەڕاست ئێمە ئەوەی تا ئەو ساتەوەختە پێی هەڵساوین دەتوانین ناوی بنێین شانۆ, لەکاتێکدا سەدەی ڕابردوو سەدەی بانگەشەکاری شانۆکاری کورد بوو لەژێرناوی"شانۆی ڕەسەنی کوردیی" و "شانۆی ئەزمونگەری کوردیی".

بۆئەوەی ڕەخنە ئاراستەی ئەو دوو زەمەنە بکەین وخەونی ئایندەیەکی گەشمان هەبێت دەبێت خۆمان بەوە فریو نەدەین کەخاسیەتەکانی هەوڵە شانۆیەکانمان هەوڵدانی زەمینەیەکن بۆ دامەزراندن, بەڵکو خەونی ئایندە دەکرێت لەوێوە سەیری بکەین کاتێك گومان و پرسیار وڕەخنەمان کرد بە پڕۆژەی کارەکانمان, بۆیە خەوشی ئێمە لەوەدا نیە گەر هەست بکەین کۆتایی سەدەی بیستەم کۆتایی وەهمی شانۆی کوردیی بوو, بەڵکو خەوش و نەنگی لەوێدایە ئەو وەهمە بە خاسیەتەکانی شانۆی کوردیی ناو بەرین, ئێمە بۆ ئەوەی بە دوای ئەلتەرناتیڤێکی شانۆیی بگەڕێین دەبێت خۆمان لە هەموو ئەو وەهمانە بە دوور بگرین ولە بڕی ئەوە تیۆر و میتۆد بکەینە زەمینەی قسەکردنەکانمان, بۆیە ئەو نووسینە لە ڕێگەی شانۆی پۆست مۆدێرنیتی دەیەوێ لە ئەزمونێکی جیاواز بدوێت , ئەزمونێك کە ڕوانینێکی میتۆدیانەیە بۆ ڕەخنە گرتن لەو ڕابردووەی کە لەناو گوتاریی شانۆییمان قسەی لە مۆدێرنیتی کردووە, مەبەستیش گەڕانە بەدوای ئەزمونی جیاواز.

ئێستا با بپرسین لەکوێوە بۆ شانۆی پۆست مۆدێرنیتی بگەڕێین؟ ئەو کاتەی ئەو پرسیارەمان لەخۆمان کرد ناشێ تەنها بۆ ئەو دۆخە هەنوکەییە بگەڕێینەوە کە قسە لەو شانۆیە دەکرێت, بەڵکو پێویستمان بە لەدایکبوونی ئەو گۆڕانە هەیە کە ئەمڕۆ ناو زەدیی دەکەین بە شانۆیەك لە دژی شانۆی مۆدێرنیتی, ئەو کارەش ئەنتوان ئارتۆ پێی هەڵسا لە ڕێگەی شانۆیەك کە بە دژی ئاخاوتن بووەستێتەوەو جەستە تیایدا نووسین بەرهەم بێنێتەوە, ئەو شانۆیە بەلای (دریدا)وە بە شانۆیەك سەیر دەکرێت کە دژی سێنترالیزمی لۆگۆسیە(1) چونکە بەلایەوە هەڵوەشاندنەوەی دەنگ بەشێکە لەناو هەڵوەشاندنەوەی لۆگۆس, ,شانۆی ئارتۆ ناو دەبات بە شانۆیەك کەتیایدا گەڕانەوەیە بەرەو نووسین وهەڵوەشاندنەوەی سێنترالیزمی دەنگە, هەڵوەشاندنەوە لەلای ئارتۆ بەرەنجامی سەرەوخونکردنی تەواوی بزاڤە شانۆیەکە نیە, بەڵکو ئەوەی دریداش ئاماژەی بۆ دەکاتەوە ئەو دێڕەی ئارتۆیە کە بڕوای وایە تاکو ئێستا هەریەکە لەشانۆوسەما بوونیان نیە, بە مانای ئەوەی بۆ ئارتۆ ئەوەی پێی دەووترێ شانۆ لەڕاستیدا شانۆ نیە چونکە کۆمەڵێك گوتاری خستۆتە ناو خۆی بوونی ئەو گوتارانە وایان کردووە ڕۆڵی شانۆ وون بێت, یەکێك لەو گوتارانەی کە شانۆی ئارتۆ دەیکاتە دەرەوە, دەرکردنی یەزدانە لەشانۆدا, دەرکردنی یەزدان لەشانۆدا بە مانای شانۆیەك بڕوای بە بوونی سێنترالیزمی لۆگۆس نیە لەناو خۆیدا, شانۆیەك کە بوونی نەبووە پەیوەستە بە بوونی لۆگۆس, لێرەدا دەکرێ بەشی هەرە زۆری ئەو ڕەخنەیە بەر شانۆی یۆنانی بکەوێت کە دواجار تەواوی شانۆکە و گوتاری بیرکەرەوە گوتارێك نەبووە لەدەست دەرهێنەروئەکتەرەکان هێندەی گوتارێك بووە لە ڕێگەی ووشەی دەنگیەوە چارەنووسی شانۆگەریەکان یەزدان دەست نیشانی کردووە, ئەگەر بمانەوێ نمونەیەکی زیندوو لەناو ئەو شانۆیە بێنینەوە با ئاماژە بە ئۆدیپۆسی سۆفۆکلیس بکەین, ئەوە نە ئۆدیبە لە ڕێگەی زمانەوە کارەکتەر دەباتە ناو تراژیدیا, وە نە نووسەری دەقەکەشە, بەڵکو تەسلیم بوونی هەریەکە لەتەواوی کارەکتەرەکان ونووسەرن بە بڕیاری یەزدان بەوەی زەمەنی تراژیدیا زەمەنێکە یەزدان بەرهەم هێنەریەتی, کاتێ ئارتۆ ئەو گوتارە میتافیزیکیە لە شانۆکەی دوور دەکاتەوە, هەمان ستراتیژی دریدا مەبەستیەتی لەو شانۆیە بوونی هەیە, چونکە لای ئارتۆ وێنەی دەنگی ووشە شتێك نیە توانای دەسەڵات وەرگرتنی هەبێت, کە لای دریداش دەنگ بەشێکی بە سێنترالیزم بوونی لۆگۆس بەرهەم دێنێت, دەرکردنی ووشەی دەنگیش لای ئارتۆوگۆڕینی بە وێنەی جولاوی جەستە پڕۆسەی لەدایکبوونی نووسین دێنێتە بوون بەڵام نووسینێك بێلایەن نەبێت لە ڕووی ئامادەبوونی دەرهێنەروئەکتەران, ئەوە دواجار جەستەیە دەقێك دەنووسێتەوە تیایدا لەبڕی ئامادەبوونی میتافیزیکی ڕووی ئەودیوی ئەوترسە میتافیزیکیە دەتەقێنێتەوە کە وەك تاعونێك دەردەکەوێت هەموو ئەو پیسیەی ناو جەستە دێنێتە دەرەوە وپڕۆسەی کاتاریسی جەستە دەست پێدەکات, ئەگەر بەزمانی دریدا قسە بکەین, دەڵێین

نووسین جەستە پاك دەكاتەوە لەهەموو ئەو پیسیەی دەنگ تیایدا دەسەڵاتی تۆقێنەری لەناومان خولْقاند بوو, چونكە شانۆ بـۆ ئارتۆ دەسپێكێكی نوێیە, شانۆی كلاسیكی بەلایەوە تووشی وەستانی ئەو خوێنە بووە كە لە شوێنی خۆی پیس دەبێت و دەیكات بەگرێیەك, ئەو گرێیە پەتایەكە هەریەكە لە میتافیزیكیا ودەنگ خولْقاندویانە, جەستە لە بەرەنجامی نووسینەوەی خـۆی ئـەو گرێیە دەتەقێنێتەوە, ئەو خوێنە پیسە دەردەكات و جەستە لەو پیسیە ئازاد دەكات, ئەوەش پرۆسەیەك نیە كە تـەنها ئەكتـەرو دەرهێنەر تیایدا ئازاد بن, هێندەی وەرگر بە هەمان شێوە بەشداری لە پرۆسەی پاكبوونەوە دەكات, بەوەی بەشداریی لە پرۆسەی بینین دەكات, ئەو پرۆسەیە لە شانۆی ئارتۆ ساتەوەختی بەشداریی پرۆسەی نمایش وكردەی وەرگرتنە.(2)

ئەوكاتەی یەزدان دەكرێتە دەرەوە مانای وایە مرۆڤ شوێنی دەگرێتەوە, بۆیە ئەو شانۆیە لەتەك بیرۆكەی كوشتنی یەزدانی نیتچە تەواو هەورایە, بەوەی ئەگەر نیتچە بەدوای مرۆڤی سۆپەرمان بگەڕێت, ئەوا ئارتۆ بەدوای جەستەدا دەگـەڕێت, كەهـەموو ئـەو ترس و پیسیەی لەناو مرۆڤدا هەیە بیتەقێنێتەوە, ئەوەش دەبێتە هۆی لەدایكبوونی كۆمەڵێك جیاوازی لەناو ئەو شـانۆیە كـە چیتر مرۆڤ سێنتەر نیە, چونكە ئەو سێنتەرە هەڵدەوەشێنێتەوەو دەیخاتەوە سەر(جەستە ⁄ رۆح) ئەوەش بە سێنتەركردنی جەسـتە نیە, چونكە جەستە نایەوێت سێنتەر دابمەزرێنێتەوە, هێندەی لەو جیاوازیەوە هەوڵی نووسینەوە دەدات, ئەوەش هێندەی هەوڵێكە بۆ نووسین و دەركردنی دەنگ هێندە سەرقاڵی بنیاتنانەوەی سێنتەرنیە, چونكە دواجار ئەو هەوڵە دەبێتەوە جیاوازیەكی تـر بـۆ پەیوەندیی نێوان(نووسەر ⁄ ئەكتەر).

ئەگەر لەپێشوودا نووسەر سێنتەری بیركردنەوەی ناو شانۆ بوو ئەوا بەدوای هەڵوەشاندنەوەی ئەو سێنتەرە, ئەكتـەر لـە رێگـەی جەستەوە دەیەوێت گۆڕان لەخودیی مرۆیی بەرپا بكات, بەمانای ئەوەی ئەو كارە تەنها لە پێنـاو خـودیی شـانۆ نیـە هێنـدەی بەگژداچوونەوەی سێنتەری عەقلیەتی باوی مرۆییە, كە ئەوكارەش دواجار بۆ ئەو رۆژگارەمان بووبە زەمینەی شانۆیەكی نوێ كە بە شانۆی پۆست مۆدێرنیتی ناوی دەبەین(3)

بۆچی ئەو شانۆیە بە پۆست مۆدێرنیتی ناو دەبەین؟ ئایا مۆدێرنیتی بێلایەنە لەو شانۆ نوێیە؟ زەمینەو هۆكاری ئەو شانۆیە چیە كە مۆدێرنیتی نەیتوانی بەشداریی تیا بكات؟ ئایا بە ڕاست مۆدێرنیتی بەو ڕادەیە گوناهبارە كە چەمكی شـانۆیی گۆڕیبێتـە سەر پرۆژەیەكی عەقلانی؟

مۆدێرنیتی لە شانۆدا نەك تەنها بەشداریی كردووە, بەڵكو گۆڕانی لەناو چەمكی شانۆبوون كردووە بۆ لەكارخستنی ئەكتەر وەك كائینێكی مرۆیی, بۆئەوەی وەكو گۆڕانە تەكنەلۆژییو عەقلیەكانی تر ئەو دامەزراوە بكات بە دامەزراوەیەكی عەقلانی بەوەی ئەوەی لە ناو پرۆژەی گەشەسەندنی مۆدێرنیتی نەبوو نێتە ناو شانۆ, هەربۆیە بەشداریی پێكردنی ئامێرەكانی دەرەوەی شانۆ لە جۆری سینەما بۆ پتەو كردنی پەیوەندیەكانی شانۆ نەبوو, بەڵكو بۆ خۆ جێكردنەوەی تەكنەلۆژیا بوو لەناو شـانۆدا, كـە ئـەو كارەش نەخزمەتی بە شانۆ دەگەیاند نە بە سینەماش, بەڵكو تەنها بۆ دڵنیابوونی ئەو پرۆژە مۆدێرنیتیە بوو, ئێستا ئێمە لـە رۆژگارێكداین چیدیی ناكرێ دەستەوەسان چی لە دووتوێی كتێبەكانو تیۆرەكان بوو بە ڕاستیان بزانین, چونكە ئیدیی بسكاتورو برێخت كە دوو شانۆكاری مۆدێرنیتین ناكرێت نەخرێنە ناو ئەو پرۆژە رەخنەییە, ئەوە(بروك) ە كەبەدژی ئەو تەكنەلۆژیایە دەیەوێ شانۆ زیندوویەتی خۆی ڕابگرێت, بۆیە كاتێ ڕەخنەگرتن لەشانۆی مۆدێرنیتی دەبێـت بـە پرۆژەیـەكی هەنوكـەیی شـانۆییمان, بەتایبەت بە دوای ئەوەی رۆحی شانۆ لە (ئارتۆ)وە وەك ئاماژەمان بۆ كرد رۆحێكی ڕەخنەگرانەیە لەدژی هەوڵی نـا شـانۆبوون, ئێستا پێویستمان بە پرسیارە لە شانۆ ڕەخنەییەكەمان:

بەدوای پرۆژەی ڕەخنەگرتن لە مۆدێرنیتی لەلایان فەیلەسوفانی وەكو(فۆكۆ, دریدا, لیوتار, بۆدریار, ئیهاب حەسەن, كریستیڤا) كە ئەو فەیلەسوفانە دواتر بە فەیلەسوفانی پۆست مۆدێرنیتی ناسران, بەتایبـەت بـەدوای كتێبەكـەی لیوتـار بەناونیشـانی" هەڵومەرجی پۆست مۆدێرنیتی" ئیدیی پۆست مۆدێرنیتی توانی مۆدێرنیتی ناو ببات بە پرۆژەیەكی تەواو بوو, بەتایبەت بـە دوای ئەو گۆڕانانەی لە بیناسازییو سینەماو ڕۆمان وفەلسەفەو فیمێنیزمدا هێنایە ئاراوە, بوونی لە شانۆدا نەك هـەربوو بـە پێویستی, بەڵكو ڕەخنەگرتن لە شانۆی مۆدێرنیتی بابەتێك بوو دەبوو زوو پێشنیار بكرابوایە بۆ بوونی قۆناغێكی جیاوازی شانۆ بەلاّم دواخرا.

بوونی بارباو بروك و گرۆتۆفسكی لەژێرناوی شانۆی ئەزمونگەریی هەوڵێكی بەردەوامی ئەو شانۆیە بووكەبوونە زەمینەی شانۆی پۆست مۆدێرنیتی, ئەو شانۆیە بەتاڵكردنەوەی یادەوەریە لەتەواویی ئەو ڕێسا باوانەی كە بەدوای یەكدا دێن لەنمایشی شانۆیی,

هەرلەبوونی یەکەی (شوێن/کات)و بنیاتی گێڕانەوە لەناو ناو شانۆ تا دەگات بە بنیاتنانی ڕەگەزە پێکهاتووەکانی تر کە بە بنەماکانی کاری دەرهێنان ناسراون.

ئەوەش مانای وایە زمانی ووتراو زمانێکە توانای بەخشینی ماناوچێژیی نیە, بەڵکو زمانێکە لە سێنتەری بوونیەوە ڕەخنەی ئاراستە دەکرێت, زمانێکە بەتەوایی هەڵدەوەشێنرێتەوە, نەك تەنها سێنتەری ئەو زمانە دەکەوێتە ناو پڕۆسەی هەڵوەشاندنەوەگەرایی, نەخێر بەڵکو بونیادە پێکهاتووەکانیش دەچنەوە ناو ئەو پڕۆسەیە, زمانی نمایش.. زمانی بینین‌و دیدگایە, نەوەك زمانی ووتراو.

مۆدێرنیتی کارێکی زۆری بە ووتراو بوو بەوەی هەیمەنەکردن بۆسەر گوتاری عەقلانی هەیمەنەیەکی بە زۆر سەپێنراو بوو, کەوایکردبوو دەنگ توانای بینین لە شانۆکار وەرگرێتەوەو ئەو گوتارە نەیەڵێت خود تیایدا ئازاد بێت, ئۆدیب‌و دکتۆر ستۆکمان‌و نوراوئەڤگینیاو....گریمانەیەکی نووسراوی نووسەر بوو بۆسەر دەرهێنەرو ئەکتەر, گریمانەیەك کە دەبوو لە ژێر ئەو ڕێنومایییە شانۆ بە ئەنجام بگات.

هەڵوەشاندنەوەی ئەو گریمانەیە مانای وایە کە (کردار)لە ڕێگەی سێنتەری دەقەوە نایەت, بەوەی تەواوی کردارەکان گرێ چنی درامی نووسەر پێکی بێنێت, بەڵکو ئەو سێنتەرە بەتەواویی هەڵدەوەشێتەوە, بە هەڵوەشاندنەوەشی گرێ چنی درامی ڕۆژانی مەشق‌و ڕاهێنان دەست نیشانی دەکات کە شتێك هەیە بەو ناوە, چونکە دواتر دەشێ جەستە کۆدەکانی خۆی لەدیمەنێکدا بکاتەوە پرسیار کە کۆدەکان نەبنە گرێ چن بۆ دیمەنی دواتر, بەمانای ئەوەی گرێ چنی درامی مۆنتاژێکە وابەستەیە بە یادەوەریی وەرگرەوە.

ئەوەش مانای وایە کە دەق ڕەگەزێکی سەرەکی نیە, هێندەی وەك هەر ڕەگەزێکی تری شانۆ مامەلەی لەتەکدا دەکرێت, ڕەگەزی سەرەکی یادەوەریی گشتی شانۆکاری ناو مەشقە, بۆیە دەشێ ئەو شانۆیە وا لەنووسەری شانۆیی بکات چیتر دەقی شانۆیی وەك ڕەگەزێکی ئەدەبی نەنووسێت, بەڵکو وەك ڕەگەزێکی هونەریی سەیریی بکات, و بەمانای ئەوەی هەوڵی نووسینی دەقی بینراو بدات, ئەوەش پێشینارکردنە بۆ جۆرە دەقێك کە هەموو کەسێك توانای نووسینی نابێت, چونکە پێویستی بە پاشخان ومەعریفەی شانۆیی و فیکریی دەبێت, بەمانای ئەوەی دەبێت کەسێك بێت لە دەرەوەی پڕۆسەی شانۆ بیر لە شانۆ نەکاتەوە, بەڵکو لەناو شانۆوە بیر بکاتەوە, ئەو کاتە دەبێت دەقەکە بۆ ئەوە نەنووسێت کە لە گۆڤارێکدا بلاّو بکرێتەوە, هێندەی خەمی نمایش کردنی هەبێت, چونکە دەقی شانۆیی ئێمە ژمارەیان کەم نیە, بەلاّم دەگمەنن ئەو دەقانەی کە توانای زیندەگی‌و مانەوەیان هەیەو ڕۆحی شانۆ تیایاندا زیندووە, کە دیارترین دەقەکانی ئەو بوارەش نووسەرەکانیان شانۆکارن و توانیویانە لەناو پڕۆسەی نمایش بیر بکەنەوە.

ئەوەش مانای وایە ئەو شانۆیە شانۆیەك نیە شاعیر و نووسەروچیرۆکنووس بەرهەمی بێنن بەڵکو شانۆی خودیی شانۆکارە, کەوایە با پرسیارێکی تر بکەین ئاخۆ ئەو شانۆیە لای شانۆکاری کورد بە هیچ چەشنێك کاری بۆ کراوە؟

بۆ ئەوەی بەلارێدا نەڕۆین پێویستە ئاوڕ لەو ئەزمونانە بدەینەوە,وکەپڕۆژەی شانۆی پۆست مۆدێرنیتی لەناو خۆیدا هەڵگرتبوو لە ژێرناوی شانۆی ئەزمونگەری, ئەو ئەزمونە ئەگەرلەساتەوەختی خۆیدا نەیتوانی زەمینەو گوتارێکی سەربەخۆ بۆ شانۆی پۆست مۆدێرنیتی بەرهەم بێنێت بەلاّم توانی زەمینەیەکی زانستی بۆ ئەو شانۆیە درووست بکات کە ئەمرۆ دەبێت هەوڵەکانی ئەو بوارە بەو دەسپێکە ناو بەرین.

کەئەزمونەکانی‌دواتر توانیویەتی درێژە بەو شاۆیە بدات, لێرەدا ئەوەی مەبەستی ئێمەیە ناوبردنی نمایشەکان نیە هێندەی گرنگی لەوەدایە ئیدیی تاکە ستایل و تاکە مۆدێك لە شانۆی ئێمەدا نابێتە مۆدیی باو ئیدیی ئەو سەردەمە کۆتایی هات هەموومان بەیەکەوە پابەندبین بە ستانسلافسکی یا مایەر هۆڵد یا گرۆتۆفسکی, گرنگیەکی تریشی لەوەدایە کە ئیتر شانۆکاری کورد بە درەنگ بە ئاگا نایەتەوە, چونکە نەوەیەك هەیە دڵنیایی ئەوەمان پێ ببەخشێت کەتوانای ئەوەی هەیە لەتەك ڕەوتەکەدا بڕوات, ئومێدی ئەوەمان ماوە لەکۆتایی ئەو کورتە ووتارەدا ئەوە بلێین کەتەواویی ئەو ئەزمونەی دەساڵەی دوایی بە پێی پێویست لە نزیکترین دەرفەتدا بگەڕێینەوە سەری بۆئەوەی ئاستی پێشڤە چوون‌و شکستی کارەکانمان لە ڕووبەری گوتارە شانۆیەکەمان دەست نیشان بکەین, ئەوەلەپاڵ ئەوەی بزانین ئەو گوتارەی ڕەخنەییەش تاچەند توانیویەتی لەتەك ئەزمونەکاندا گوتارێکی ڕەخنەیی جیاواز بێنێت ئاراوە.(4)

پەراوێزەکان

----

(1) سەبارەت بە تێڕوانینی دریدا بە شانۆی ئارتۆ لە ووتارێکدا بەناوی(شانۆی توند وتیژیی وسنوری نواندن) دریدا ئەو شانۆیە ناو دەبات بەشانۆیەك لەدژی سێنتراليزمی لۆگۆسی شانۆیەك کەتیایدا ڕەخنەی ئاراستەی سێنتەر کردووە, دواتر هەوڵ دەدات لەنێوان بەياننامە شانۆيەکانیئارتۆو کتێنبی ڕاڤەکردنی خەونی فرۆيد قسە لەپەيوەنديی نێوان چەمکی نەستو شانۆی توندو تیژیی بکات, لەو بارەیەوە بڕوای وایە کە شانۆی توندوتیژیی شانۆی خەونە, بەلاّم خەونێکی زەحمەت بۆیە ئەو شانۆیە شانۆیەکی نەستی نیە بەڵکو شانۆی ئاگاییە و چونکە توندوتیژیی ئاگاییە, بۆئەوەش پشت دەبەستێتەوە بە پەڕەگرافێکی ئارتۆ کە دەڵێت" توندو تیژیەك نیە بەبیٚ ئاگایی؟, بەبیٚ جۆرێك لە ئاگایی" بۆ تێگەیسشتنی زیاتر لەبارەی تێڕوانینی دریدا بۆ شانۆی ئارتۆ بڕوانە: الكتابة و الاختلاف/ جاك دريدا, ترجمة(كاظم جهاد)دار توبقال للنشر, الطبعة الاولى, 1988, ص75-101

(2) گراماتۆلۆژیا/ نیهاد جامی, ماڵپەری دەنگەکان

(3) سەبارەت بە ناونانی ئەو شانۆیە ئەوە یەکێکە لەو سیما نوێیانەی ئەمرۆی شانۆ, نەك هەر لەئاستی وولاّتێکدا بەڵکو لەدوا خولی ڤیستڤاڵی شانۆی ئەزمونگەری قاهیرە ئەو شانۆیە سیمیناری تايبەت و کۆڕو لێکۆڵینەوەی زۆری لەبارەوە نووسراو دوانی لەبارەوە کراوە, ئەوەش مانای وایە شانۆیەکە لەو سەردەمەدا کە گفتو گۆ لەنێوان مۆدێرنیتیو فەیلەسوفانی پاش مۆدێرنیتی هەر تەنها لە ناو هونەری بیناسازی شوێنی خۆی نەگرتەوە بەڵکو بۆ شانۆش پەڕیەوە, بەلاّم بۆ ئەوەی وەك ئەو هەموو ئەو ئەزمونەی لە ڕابردوودا شانۆی ئێمە بە درەنگ پێی ئاشنا نەبێت, ئەگەر هەوڵێکی بچووك و بێتواناش بێت ویستمان لە ڕێگەی ئەو نووسینەوە بەشداریی لەو شانۆیە بکەین, بۆئەوەی ئەگەر بکرێت بتوانین لە ئايندەدا ئەو ئەزمونە نەخەینەخانەی بێئاگایی خۆمانەوە, یان بە بیانوی ئەوە لە ئەوروپا باوی نەماوە, ئەو بیانووە نەك هەر هێندە بێمانایە کەکەس گوێی لیٚ ناگرێت, بەڵکو بێمانایەکەی لەوێوە دەست پێدەکات, کە ئەو ئەزمونە ئەمرۆ گفتوگۆی زۆری شانۆکارانی لەسەرەو ئەوە تەنها نەگبەتی ئێمەیە کە پێمان وایە سەردەمی نەماوە, کەلەڕاستیدا سەردەمی بیانووە بێهێزەکانی شانۆکاری کورد کۆتایی هات.

(4) ئەو کورتە ووتارە بەرنجامی کارە بانتۆمیمەکانە کە لەهەریەك لەنمایشەکانی"لەماڵێکدا, ئەفسانەی ڕێگای هاتو نەهات, سەفەرەکانی پەشیمانی, عەبا, یادەوەریی جەستە"وەك دەرهێنەر کارمان تیادا کردووە.